

გეოგრაფიკული ნიამორები

Handwritten signature in red ink

№ 9

ტფილისი

ი ა ნ ვ ა რ ი

1923

წ მ ი ნ დ ა ნ ი ნ ო .

ხორალი მეორე (მისტერიიდან „ჯგარი ვაზის“)

ქალწულო ნინო!

მოდინხარ ჩრდილებით:

დალურსულ ფოთლებში მზის თვალი დაღვარული.

ვით რკინა ხორასანის—

ჩვენც გულახდილები

შენ წინ ვეფინებით ელვარე სიყვარულით.

შენი სიქალწულე:

ცინცხალი წყაროს თვალი.

და შენი სირბილე:

ალერდი ხალასი.

ნაყოფი. სურნელი. რომელი მოვსთვალოთ

იისფერთვალემა უცხოელ ქალისა.

ნინო!

სილამაზით მცხეთა გაგვირისხე—

რომ ხარ საოცარი ქალწული და ქალი.

ძალზე შეიყვარე შენ მხოლოდ ღვინისხე

და ისიც ვნებული სასხვერპლოდ დაჰკალი.

და როცა მოგესმა ნელი ხმა ზევიდან

(გული ღვთისმშობელის ჩვენთვის ხომ უხვია)—

ჯგარი გამოსქერი ვაზის ნასხლევიდან

და ცხელი ქრთლობა თმებით შეუხვით.

ქალწულო ნინო!

ათასჯერ გვენახე.

შენ გეალერსება ვაზნარის ფურცელი.

მოგელის მარადის დედული ვენახი.

და ოდეს გიხილავს: ტორტმანობს. ირევა.

ვით წყაროს მუცელი—

რომელსაც დაეცემა დედალი ირემი.

აქ არის ტკივილი. არ არის წამება.

(გვეუბნებოდენ ამას ჩვენ მამები).

არ გვინდა დედაო სხვა ჯგარი ბერწების.

არ გვინდა სხვა მიწა და სხვა ნასახლევი.

ვიციოთ: ჯგარი ვაზის ღვინია ღერწების—

ტოტებს აიყრიან როცა გადასხლავენ

სასტიკი სასხლავით.

ნინო!

შენი ტანი ლხინის დამტევენელი
არც ერთი ქალწულის არ არის ნაცვალი.
ძუძუებავისილი ნეტა ვის ევნები.

გაივლი ზვარში და ჩაყურსულ მტევენების
მზის თესლით ივსება ყოველი მარცვალი.

ქალი უძლეველი. სასძლო სასურველი.

(მზის ტანი თუ არის ქალწულის საკმარი).

შორიდან გიყურებს აწ შენთვის ურვილი
მზევაჟი ლაშარი მაღალი საქმარო.

ის არის საქართველოს მცველი და მზვერავე
და ჯვარსა ვაზისას წაართმევს ვერავენ.

წმინდაო ნინო!

ვით მიწის ხნულები

შენ წინ დაღარულან აქ ჩვენი გულები.

მკერდებზე გადაიარ—და—ბედს გადაურჩებით

და ტერფებს დაგიკოცნით მაგარი ტუჩებით.

დაო და დედაო!

ღვთისმშობლის დობილო.

შენზე ვართ დანდობილი.

და შენი შენდობით

არ გადავშენდებით.

გრიგოლ რობაქიძე.

პავლე ინგოროუცას.

გადამეტებით ტანჯულ დღეებით
წარსული ჰკივის უკუღმართული;
ჩვენ კი უტკბილეს სამოთხეებით
გვინდა გავმართოთ მხარე ქართული.

საუკუნენი ცხელ თავანებით
ჩენი სამშობლოს მზეში დნებიან;
მაგრამ ჯერ კიდევ ქარაფანები
სკლიან ოქროებს ძველ მადნებიდან.

მიწა მსუქანი სისხლის დაღვეით
შენ შეგვათვისე—იმედიანი.
და გულში გივლის მკიფან ალივით
შენ რუსთაველის მერიდიანი.

ძმა ინგორუყო! ჩვენება არი
და ტკბილის ტანჯვით მოსაგონები:
მწველ ინდოსტანში ქართული ჯარი
და ტრაპეზონდში გარნიზონები.

და გვიბრუნდება ის ნეტარება
ამაყ დღეების—გადაჩვეულებს;
თუ პოეზია შეეღარება
ჯვარზე გასალტულ წმინდა რჩეულებს.

ძმა ინგორუყო! პოეტო ადრე
და მერე დარღო წასულ დიდების:
გულს პოეზია იჭვებით ანგრევს
და სისხლს—დაპყრობა პირამიდების.

პაოლო იაშვილი.

ნინა მაყაშვილს.

შენ წითელ კაბას... ბალაგანის ჯვრის გარდამოხსნას,
შენ ტუბერკულოზს და სინაზით ავადგამხდარ ხმას!
ძველი სონეტის მხოლოდ დარჩა... ერთი ტერცინა.

ჩემი ნა.

შაითან ბაზრის დაიხურა ყველა დუქანი
ამოდის მთვარე—თავისმკვლელთა ლეშით მსუქანი
ვანქის ტაძარში „Sabachtan“-ით შენ გაგეცინა.

15. VII. 1922

მუხრანის ხიდზე დასახრჩობათ კიდევ დავდგებით.
საქართველოში ცხოვრება ხომ—თვითმკვლელობაა.
ამიტომ გვიყვარს საქართველო ჩვენ თავდადებით
ამიტომ მოგვწოვს და შეგვიდნობს ჩვენ ეს ობობა.

ძველი ორდენი თავისმკვლელთა: ილო, ზენონი.
ჩვენი ორდენი პოეტების შხამის ყანწებით.
თავის მკვლელობის თავზე დაგვეფრენს იგივე დემონი:
მე ვხედავ იმ მორგს, მოწამლული სადაც დავწვებით.

ღმერთს, პოეზიას, შენ სიყვარულს მე დავაფიცე:
წამებულეებზე ლოცულობდეს ტანიტ ტაბიძე!

ტიციან ტაბიძე.

15/VII 22 წ.

ღამის პეიზაჟი.

გაივლის მთვარე მოწყენილი ნაწვიმარ ბაღში:
ჩამომხმარ ხეზე კუზიანი დაეკიდება.
დარჩენილ სანთლის ბნელ ოთახში მოსჩანს არშია.

შავ ფანჯარაზე ჩამომჯდარი ცრემლებს ქსოვს ობი.
მიაქვთ ობობებს დატვირთული დროგა ნაგავით.
მობრძანდა ნისლით უეცარი: ნამი, კაობი.
და თეთრი ბალი სოველ ქარმა კალთით დაგავა.

(ო, არ ვყოფილვარ ჯერ ასეთი მწუხრის მნახველი)
თითქოს ქალაქის უცხო მგზავრი ცოდვით ცივდება.
მიყვება საწყალს ლოკოკინა ვერცხლის ნახველით.
გზა მოვერცხლილი სინესტიგან ისევ სივდება.

მელანქოლით გააცილებს ქუჩა ტიცვიანს.
მხოლოდ პაოლო მიიძინებს ქაშუეთის კართან.
ო, ვინ გაყვება მივიწყებულს ეტლს ასე გვიან.
ვინ არ იტირებს შემოდგომის შორეულ ქართან.

(ჩნდება პოეტი თითქოს შეწუხებული).

გამოვა ისევ კვირის მთვარე სველ ბუნავიდან,
და გაორთქლილი ჩაფარდება ზამთრის ნარვალში.
ღამის ქალბატონს მწვანე დორბლი ცვივა ბავიდან.
თითქოს ჩაბრმავდა ფილოქსერა მის მაცდურ თვალში.

მოველი უხმოდ დიდ პრ.სპექტზე ნათელ ამინდებს
მეწასაცოდავი, მაწანწალა და დედის მკვლელი
ღამის სინებზე მწუხარებით გაწოლილ ბინდებს
წაყვები მარტო შორს მნათობის ფარული მეკვლე.

(უახლოვდება ქალბატონს).

მიაქვს ქალბატონს სხვანაირი მთვარე თვალებით.
ახლა ეს მხარეც ამოივსო ქარით და ხრეშით.

დაკარგულ ვარსკვლავს შე პოეტი, ვეძებ სივრცეში.

ჰქრება სივრცეში.

(ქალბატონი ხრინწიანი ბანით).

ვნახავ ნაგავში გადმოვარდნილ ქალაღდის მთვარეს.
მთვარეს დახეულს, სასოებით შეფერილს კირით.
ღამის მადონა ცის სტუმრებმა თითქოს გამთვალეს,
თითქოს მობრძანდა წასაყვანად სატურნი კვირით.

(ბავში თითქოს მთვარეულის ხმით).

ქალაღდის კუკლა, ქალბატონო, აღბად, ბრძანდებით.
ო, უცხო ბავშვმა, რომ წაგილოთ, მომეცი ნება.
თქვენ ძვირფას მთვარეს გავაცილებ საოცარ ქებით.
და თეთრ კალთასთან სხვა ვარსკვლავზე მიმეძინება.

(იხიც ჰქრება სივრცეში ორთქლად.)

შალვა აფხაიძე.

ელამი სარკე.

საყდრის თავები მზით შემოსა
მინებს აწვება მარჯნების ღვარი.
მძინარე ქალი როგორც მიმოზა
სიზმრებში ტირის დაკარგულ გვარით.

შიში აღვიძებს ლოცვების მორჩილს:
ოთახში ფრინავს ყორანი შუშის.
და ელანდება ძუძუებ მოქრილს
თუთუნის კვამლში ღიმილი ბუშის.

დიღიხანია ეს ბედი არგეს.
თავი ჯერ კიდევ ვერ გაიმეტა.
მუხლ მოკვეთილი უცქერის სარკეს—
და ეშაფოტი მოსჩანს იმედათ.

მაგრამ ამ სარკეს დღესვე გამოცვლის,
რომ შიგ ბრწყინავდეს კვლავ საფირები.
და დაინახა მან გამოსვლისას
მოდთან მისი სოფლის ვირები.

რაჟდენ გვეტაძე.

ყელსახვევის პოეტიკა.

მე გამოვიგონე ყელსახვევის პოეტიკა,
პოეტს რომ წვირიან კისერზე ეკიდა.
ოთხასი წლის ყორანი თავის ცქერით მაჩერებს,
როცა ეხეთქება რკინის მოაჯირებს.
შენ, სულო, ცრემლების ნახე ილიონი.
ო, ვინ დამავალა ყელსახვევის პოეტიკა!
ნანას მიგალობდა აღმზდელი — რიონი,
როცა ჩემი სული სინაზე ეკიდა.
გამოჩნდა ინფანტა ცარიელი, ლამაზი.
და მკვდარი ბელურა მას გულზე ეკიდა:
ბევრი ჩატერტონი დაფიქრდება ამაზე;
ლამის და ყელსახვევის შავი პოეტიკა.
ჩემი აქვითინება, სიკვდილის მონატრება
და სალომეასთვის სალამის კადრება.
ჩემი თვითმკვლევლობის შავი პოეტიკა,
როცა ყელსახვევი კისერზე მეკიდა.
მე — იოქანაანი, მწვანე ვით ფანქარი:
საფირონის ტახტზე წითელი იროდი.
კვლავ მომელანდება სასტიკი ლანგარი,
მასზედ მოკვეთილი თავით რომ ვტიროდი.
წვიმიან მუსიკის ტირილი ხარბი.
ყელის და ყელსახვევის შავი პოეტიკა.
და ჩემი ოცნება ბოდღერის წარბით
სოველ მოგონებას კვლავ გამოეკიდა.
ქუჩა და ფარანი: უმიზნო, უნაყოფო.
როცა ჩემი სული წამწამებზე ეკიდა.
დაღუპულ ოცნების ღამეში ლალობა,
როცა თვითმკვლევლობის იწვის პოეტიკა!

ვალერიან გაფრინდაშვილი.

ხელოვნების სასახლე.
ტფილისი.

ი რ ო ნ ი ა და ც ი ნ ი ზ მ ი .

პრობლემა მემარცხენეობის პოეზიაში.

ჩვენ დროს, შესაძლებელია, ისე არაფერი აწვალვდეს, როგორც პრობლემა მემარცხენეობის პოეზიაში. შეიძლება ითქვას, მე კი მგონია აუცილებლათ უნდა ითქვას, რომ ისტორია პოეზიის არის ერთი განუწყვეტელი სამოქალაქო ომი, რომ ვილაპარაკოთ პოლიტიკურ ქარგონით, რომელიც დღეს დასჩემდა ქვეყანას.

პოეზიის ისტორიას არ ახსოვს, რომ გამოსულიყოს პოეტი და მიეღოს წინანდელი შემოქმედება. ამ შემთხვევაში რევოლუციებს ვერც კი დაითვლიდა ადამიანი. თავი რომ დავანებოთ მაგალითებს ანტიურ ქვეყნიდან, საკმაოა მართო დასახელება ბაირონის და ვოლტერის, რომ ვიგონოთ ამ ტეზისის პირდაპირობა. წინათ ეს იყო საკითხი პირადობის, შემდეგ შეიქნა საკითხათ შკოლების და უფრო გამწვავდა მას შემდეგ, რაც თვითონ პოეზია დაუახლოვდა თავის დასასრულს, როცა ამოიწურა ლირიკა და ქვეყანა გადაბრუნდა ყველა კუთხეებით. მიუხედავად იმისა, რომ საფრანგეთის რომანტიზმი ნაპოლეონის ბარაბანივით სცემდა თავის პირველ ბრძოლაში, მაინც პრობლემა მემარცხენეობის და საზოგადოთ პრობლემა პოეზიის დააყენეს მხოლოდ ფრანგმა სიმვოლისტებმა, მათი მანიფესტი, რომელსაც შემდეგ მოყვა დამტკიცება შემოქმედების, მსოფლიო რადიუსით გადაჭრის ამ დავას. ჩვენ არასდროს არ უნდა დავივიწყოთ ის, რომ როცა შარლ ბოდლერი ჯერ კიდევ ბარაბანულ ვიქტორ ჰუგოსავით აჩენდა ახალ ყრუანტელს პოეზიაში, როცა ის აქებდა სიკვდილის შავ კაპიტანს და ანალოგიას ხედავდა ბავშის და დედაბერის კუბოებში, როცა ყველაზე ფანტასმაგორიულმა ედგარ პომ გაიარა მის პრესაში და მიიღო ახალი შობა პოეზიისთვის, როცა უარყოფილი იქნა პრიმიტიული, სილამაზეს დაუპირდაპირდა კოსმეტიკა და კულტი შავი ვენერის და დეკადანსის პირველი არგუმენტაცია, როცა ბოდლერი 48 წლის რევოლუციაში ბარიკადებზე იბრძოდა და სცემდა კიდევ გაზეთ „ბარრიკადს“, მაშინ საქართველოში არც იყო დაწყებული დავა ილია ქავჭავაძესა და კნ. ბარბარე ჯორჯაძის შორის. მაშინ შინ გაზრდილი კნენა სრული დაუეჭველობით სწავლობდა ანბანის თეორეტიკას და ან ვის გაახსენდებოდა ის ამბავი, რომ პოეზიის ხერხემალი სწორედ მაშინ ტყდებოდა.

ილია ქავჭავაძე 70 ათიან წლებში კომუნის დამარცხების დროს მაინც გრძნობს ანალოგიას, სხვა პოეტებისთვის კი პოლიტიკური ანალოგიაც არ ყოფილა. ამ დროის შემოქმედება მოგვაგონებს ჭურში ჩამჯდარ ადამიანის სიმღერას. მთელი ტრაგიზმი ქართულ პოეზიის ის იყო, რომ პოეტები ჩამორჩენ მშობლიურ პრიმიტივს და ევროპის რადიუსი ყოველთვის უარდა გვერდით ტფილისს. თუ ილიასთვის არ არსებობდა ეს პრობლემა, მით უმეტეს ეს არ იყო აკაკისთვის, იმიტომ რომ უნდა ითქვას მთელი მეცხრამეტე საუკუნის არა მარტო პოეზიის, არამედ ყველა იდეოლოგია მარტო ილია ქავჭავაძემ გადაიტანა... და დიდხანს დარჩებოდა კიდევ ქართული პოეზია რუს სემენარიელების ესტეტიკის დამრღვეველთა რკალში, რომ „ცისფერი ყანწები“ არ ყოფილიყო.

258
ქავჭავაძე

პირველად „ცისფერ ყანწების“ მანიჭესტებში დაისვა პრობლემა პოეზიის საქართველოში, პირველად აქ გაიმართა სიტყვა და პირველი ეს იყო მაგარი უარი რუტინის, ფილისტერობის და ესტეტიურ ბარბაროსობის წინააღმდეგ.

„ცისფერი ყანწლები“ მაშინ გამოვიდნენ პოეზიაში, როცა სიმვოლიზმი ათავებდა თავის ციკლს, როცა ფუტუროზში დეკლარაციების შემდეგ დარჩა მხოლოდ სიტყვათ და როცა მსოფლიო ომი აპირებდა ხირურგიულად გადაეტეხა კულტურა. ეს იყო გზა ჯვარედინი.

„ცისფერ ყანწებმა“ პირველად შეგნებულათ უარყვეს თეორია აზიის და ევროპის „სინტეზის“... გრიგოლ რობაქიძემ დაამტკიცა, რომ არავითარ აზიურ გავლენაზე ლაპარაკი არ შეიძლება საქართველოში, აქ გავლენა კი არ იყო მონგოლების და სხვა დამპყრობელ ერების, არამედ სრული განადგურება, და ამიტომ არის, რომ გრიგოლ მერჩულის და რუსთაველის შემდეგ ქართული ენა გადაგვარდა და ლექსი გაიტეხა. ჩვენში დღემდე გრძელდებოდა ეს ეროვნული დეკადანსი, ქართული ლექსი და ქართული სიტყვა „ცისფერ ყანწლებს“ ჩაუვარდათ ხელში, როგორც გადამწვარი მუგუზალი. და საქირო იყო მართლა სასწაული, რომ ლექსი გამართულიყო ლექსად და ამდგარიყო პრიმატი ფორმის და იდეის. (აქ ბრჭყალებში უნდა ითქვას, რომ საქართველოში დღევანდლამდე ფორმა სწამთ, როგორც ლირიკული წყალი და იდეა, როგორც კრეტიზმამდე დაყვანილი რიტორიკა). ჯერ კიდევ აღრეა „ცისფერ ყანწები“-ს ისტორიის დაწერა.

ჯერ კიდევ არ გათავებულა ცეცხლით გადაწვა. შეიძლება აშკარად ითქვას, რომ „ცისფერი ყანწები“ ისე იბრძოდა ქართულ კულტურისთვის, როგორც მთაწმინდელები ათონში, ისე ებრძოდა ლიტერატურულ ფეოდალიზმს, როგორც გიორგი სააკაძე (ამიტომ არის, რომ პირველად „ყანწებში“ დაღვა სააკაძის პრობლემა).

მართალია ნოვატორობისთვის საქართველოს მზად აქვს ქავქავადის წიწამური და მაჩაბელის მტკვარი თუ საკირე.

შეიძლება ეს წინასწარმეტყველებაც გამოდგეს, შეიძლება იყოს ამგვარი სასჯელიც, მაგრამ საქართველოს ბუდე ყველაფერს მოინელებს, ამ შემთხვევაში ზედმეტია სიბრაღულიც, რადგან ფრანგი დენდიზმის მომგონის სიტყვაა: არ შეიძლება შეცოდება იმ ადამიანის, რომელსაც ერთხელ სწავდა შემოქმედება...

მე ვამტკიცებ გადაჭრით, რომ ბოდლერის შემდეგ პოეზია ერთი ხაზითაც არ გახრილა. იდეოლოგია და თეორია სიმვოლიზმის, რამდენათაც ამას გვაძლევს ისტორია სიმვოლიზმის, ყველა ხაზებით ამოიწურება ბოდლერით.

რა არის ის მთავარი, რომელიც განირჩევა სიმვოლიზმის ყველა განმარტებიდან, და რომელიც ბოდლერს აყენებს პოეზიის უკანასკნელ პოზიციაზე.

რემი-დე-გურმონს, რომელიც თავის „ნილაბთა წიგნის“ შესავალში იძლევა ელემენტარულ განმარტებას სიმვოლიზმისას, გაკვრით წამოცდება: რომ უკანასკნელი გამართლება პოეზიის არის ირონია.

ანდრე ბელლი, რომელიც თვითონ ითვლებოდა რუსულ სიმვოლიზმის

იდეოლოგიათ, შემდეგ დასცინის თავის თავს, რემი დე გურმონს და მაღლარ-
მესაც, მაგრამ მას ერთხელაც არ უგრძნია რემი დე გურმონის ეს პარადოქსი,
რომელიც შემდეგ შეიქნა თეორიათ.

ბოდლერში არის დაწყებული ურბანიზმი, ეს რკალი შემდეგ გაარღვია
ვერპარნმა, მაგრამ იგივეა სათავეში ირონიის, ეს რკალი დაიყვანა ძირამდი
ვიულ ლაფორგმა.

და აქამდი არ ყოფილა სხვა ხმა პოეზიაში, რომელიც გაუსწორდეს ლა-
ფორგის ურუანტელს, აქ ქვეყანა პირველად არის მობრუნებული უკულისა, აქ
არის არა მარტო დედამიწის რეკვიემი, ეს იმავე დროს რეკვიემია პოეზიის.
„მოწყენა არა მარტო ირგვლივ, არამედ პლანეტაზეც“, აქ ორივე მხრივ არის
გამართლებული ბოდლერას ინტელექტის სუვერენობა. უნდა ითქვას აგრე-
თვე, რომ ირონია, არა თუ დამთავრებაა ფრანგული პოეზიის, შეიძლება ეს
იყოს მისი ეროვნული გამართლებაც.

ყოველ შემთხვევაში ეს არის ნიშანი: ქრანსუა ვიონის, არტურ რემბოს,
ტრასტან კორბიერის. ლოტრეამონის...

მოლდარორის დიალოგი ლოტრეამონის არის უკანასკნელი დაწურვა ირო-
ნიის, განა უნდა გამეორება იმ სიტყვებს, როცა მოლდარორი ხედავს ყველა
ერთად შეერთებულს: აკვარიუმის სასწაულებს, ძერას, რომელიც სდარაჯობს
მკვდარ ილიუზიას, რვა ფეხას აბრეშუმის ცქერით, ყველაფერს ძილის მომ-
გვრელს, ანემიურს., და ვინ დათვლის ამ პარადს ლეშმებისას, მოლდარორი
მოითხოვს ამის რეაქციას...

სხვა დროს მეტი დამტკიცებით იქნება თქმული ფრანგულ პოეზიაზე. რუ-
სეთმა საფრანგეთის ირონიას უპასუხა ცინიზმით. მე მხოლოდ ამ მხრივ ვხედავ
რუსულ უკანასკნელ პოეზიის გამართლებას. ერთხელ ფლობერი ამბობდა: მე
ვიქნებოდი მისტიკოსი, რომ ფორმა არ მიყვარდესო. რუსულ მისტიციზმს სწო-
რედ ფორმის უქონლობა აიძულებს ხლისტობას და აქ არც გასაკვირია, რომ
ირონია გადავიდა ცინიზმში. შესაძლებელია ეს ეროვნული გამართლებაც იყოს
რუსული ახალი პოეზიის. მიაკოვსკიმ დაიწყო ლაფორგით და გაათავა უურ-
ნალისტიკით და ცინიზმით, ვასილი კამენსკი, მეორე ეპიგონი ფუტურიზმის, სა-
მუდამოთ დაიხრჩო ბანალობაში. აპოლოგია ცინიზმის ეკუთვნის ვ. როზანოვს.

ყველაზე უფრო პრინციპიალური რუსულ ფუტურიზმში, რომელიც ენა-
თესავენა ფრანგულ დადაიზმს, ეს 41 გრადუსი: ილია ზდანევიჩი, ა. კრუჩიონიხი
და ი. ტერენტიევი—ნამდვილი წარმომადგენლები არიან რუსული ცინიზმის.

მათ უკვე დაკარგეს თავის იდეოლოგია „ზაუმნაია“ პოეზიის და დღეს
განიცდიან უკანასკნელ დეკადანსს.

მათი სიკვდილი უკანასკნელი დამარცხება იქნება ფუტურიზმის.

რასაკვირველია ჩვენ აქ არ ვეხებით მარინეტის სკოლას. ყველაზე უფრო
უშედეგოთ პოეზიისთვის გაიარეს მარინეტის მანიფესტებმა. მარინეტი შეიქნა
გ. დანუნციოს ეპიგონი, მისი დეკლარაციები მაშინაზე და მილიტარისტულ
ლექსებზე დარჩენ მხოლოდ ნიმუშებათ ყალბი რიტორიკის და უნაყოფონი.

რასაც მარანტი ლაპარაკობდა ზედმეტი ეესტიკულიაციით, უკვე გადა-
იმღერა ვერჰარნმა, პოეზია ეკვივალენტით რომ აყვეს კიდევ მაშინას, ამით
სრულიად არაფერი არ იცვლება.

რადგან დღეს ლექსი იზრდება უფრო სიღრმით და მარანტი ვერას-
დროს ვერ მისწვდება ლოტრემონის უკანასკნელ ტერორს.

ამიტომ არის დიდი გაუგებრობა, რომ მარანტი ითვლებოდეს პოეზიის
მემარცხენე ფრონტზე. მართალი იყვენ რუსი ფუტურისტები, როცა მარანტი-
ტის უთხრეს რუსეთში: „Воистину Россия футуристичнее Мариетти“.

ჩვენ შეგვიძლია გავიმეოროთ, რომ პოეზია უფრო ტრაგიულია, ვინემ მა-
რანტის მაშინა.

ინგლისელების ტანკებმა დაღეწეს გერმანიის მილიტარიზმი, მაგრამ პო-
ეზიას ამით არაფერი მომატებია.

პოეზიის სედანი და მარნა—ერთად იყო ლაფორგში და ლოტრემონში.
პირველად აქ გადატყდა ხერხემალი, და ამას ვერ გაამართლებს რახიტეების
თაობა, ბევრიც რომ წერონ მაშინის პაქოსზე.

სად არის მემარცხენეობა პოეზიაში:

დადაიზმი თუ „ცისფერი ყანწები“

ეს იყოს ტემა შემდეგი წერილისა.

ტიციან ტაბიძე.

პოეტი და მკითხველი.

კულტურა კონუსით შენდება: მეტი მაღალი მეტი ვიწროა და მწვერვალზე დგომა შეუძლია მარტო ერთეულებს.

პოეზია ყველგან ერთია არსებითად, მაგრამ ადამიანის განცდას აქვს საფეხურები და ისტორიის სიგრძეზე პოეტური თრთოლვა იცვლება და წვრილდება, იცვლება პოეტური ხედვის ობიექტი, საუბრეტი, იცვლება თვითონ ხედვის მახვილობა და მომართვა. როგორც მუსიკალური ხმები, ისე პოეტები არიან სხვა და სხვა სიმაღლის. მოვლენასთან მისვლას აქვს ნაირი დალუნვა და აფერადება სანახაობის. არი აღმართები და დაღმართები, მაგრამ საერთო ხაზი მაინც აღმართია.

არი პოეტური ხედვის დაფერვა, არი პოეზიის კულტურა: მიწვდომა, გაჩევეა, გზის გაგნება. ყოველი შემდეგი ეპოქა უფრო რთულია და ახალი. ფრანგმა პარნასელებმაც კი—წმინდა ლიტერატურულმა შკოლამ—პოეზიას ახალი ბოროტების ყვავილები დაამყენეს: გაუგომ მისწერა ახალგაზდა ბოდლერს—„პოეზიაში თქვენ მოიტანეთ ახალი თრთოლვა“. პო, ბოდლერი, მალარმე—ესაა ხაზი ამ ახალი თრთოლვის. „ყორანი“, „ბოროტების ყვავილები“, „ზამთრის თრთოლვა“. შემდეგ ლაჭორგი ირონიით და ტკივილით. მისი ჩივილები კეშმარიტათ ახალი ხილვაა სამყაროსი, „გაბზარული ვაზის“.

ასევეა სიტყვიერ და ყოველ სხვა ხელოვნებაში. ჩვენი ათვისების მთავარი გზები—სმენა, მხედველობა—არაა ერთიანად ღია და გატკეცილი. კულტურა, დისციპლინა სცვლის შევნიერი ათვისების კანონებს. ერთეულებში ყოველთვის არი შესაძლებლობა ძველით დადაღვის და წყურვილი ახალი სპეტაკი ხილვის. ვაგნერი, სკრიაბინი, თავისუფალი ლექსი, იმპრესიონიზმი, თავის დროზე საერთო ღონეზე მალლა დგომა იყო. არი კონუსი ოსტატობის.

მწვერვალებმა იცის სიცივე მარტოობის. პოეტს შეუძლია იყოს მარტო: ამაში ერთნაირი სიამოვნებაც არი—სიამოვნება ტანჯის. ხელოვანისთვის მარტოობა სიკვდილია. ხელოვნება ხომ თქმაა—თქმას მსმენელი უნდა. მსმენელები მრავლათაა კონუსის დაბლა ფენებში. მსმენელები ჯოგათ მიყვებიან ეპიგონებს უკვე მიღწეულ სიმაღლეზე. კონუსი წვრილდება და ვიწროვდება რკალი მკითხველების. ევოლიუცია ნელია და თანდათან. ევოლიუციას ადვილათ მიყვება ფართო აუდიტორია. მაგრამ რევოლიუციონერს—გულიგერის დიდი ნაბიჯებით რომ აღის მალლა ახალი ცის დასანახავათ—ბრბო ვერ გაყვება—ბრბო გატკეცილი გზით მიდის. ოსტატს გენიოსს სჭირდება მკითხველი გენიოსი, რომელიც მისი თანახარი იქნება ხედვის და სმენის დაწვრილებით. პოეტს გენიოსს უნდა შეხვდეს მკითხველი გენიოსი, რომლის თვალეტი გაუძლებდეს ქვეყნის ახალი გვერდით დანახვას. მაღალი აუდიტორია ზოგჯერ ამალღებს ხელოვანსაც და ათქმევიებს მაქსიმებს. მკითხველების სახელებს იშვიათად ანახავს ისტორია—არიან ბედნიერები—მეცენატი, სტანკევიჩი, ბელინსკი, ლიუდოვიკ ბავარიელი, არჩილ მიქაძე, ალი არსენიშვილი. ეს ხდება მაშინ, როდესაც მკითხველი შემოქმედების ბედში ერევა ქონებით ან დამფასებელი სიტყვით. მაგრამ მკითხველის პათოსი უფრო ხშირად პასივობაა, სმენაა, მიმღეობაა.

როდესაც კითხულობ ლიტერატურის დიდებულ ეპოქების ისტორიას, გრძნობ დიდებულ ჩრდილებს სიახლოვეს. არ ვიცით მათი სახელები და სახეები, მაგრამ კეთილშობილი ჩრდილები მათი უცნაურათ არხევენ და ათბობენ ჰერს.

სანდრო ცირეკიძე.

ლირიკის ელიზიუმი.

ეს შემდეგ: აპლოდისმენტები, ხმაურობა, აღტაცებული, ან მრისხანე სახეები. მაგრამ პოეტი შემოქმედების დროს ყოველთვის მართლა და მის აუდიტორიას შეადგენენ ოთახში მომწყვდეული ნივთები. „ყორანის“ ავტორმა მართლობაში დალია სული და არასოდეს პარტიერის თანაგრძნობა არ უნახავს. ლოტრემონი მოკვდა ყველასათვის უცნობი. მან დაგვიტოვა თავისი ქირვეული და ზვიადი სტრიქონები დემონიურ სახესთან ერთად. ის უთუოდ ანთებული იყო დიდი პოეტური ცეცხლით და ისე დაიფერფლა, როგორც მირაჟი უდაბნოში. ჩვენ ვხედავთ, რომ არტურ რემბომ უკანასკნელად დადუმება არჩია. მას შემთხვევით არ დაუტოვებია ევროპა. არის მომენტი შემომქმედის ცხოვრებაში, როდესაც ის გრძნობს, რომ სიტყვები ზედმეტია, რომ სიჩუმე უდიდესი ჭეშმარიტებაა. ნაცშესავით განმარტოებული და ჯვარცმული არავინ არ ყოფილა მე-19 საუკუნეში. ლირიკული პოეზია ენათესავება სიჩუმეს ეპოსზე და დრამაზე უფრო. ეს მაშინ, როდესაც სიტყვები კარგავენ თავის ძალას და უთმობენ ადგილს შთაგონებას სხვანაირს. არა სიჩუმე სინამატოგრაფის ლანდების, არამედ სიჩუმე ცეცხლის, რომელსაც შეუძლია, როგორც ქარს შექმნას ხმაურობის და გრივალის ოპერა. ნახულ დრამის შემდეგ გვწყურია ლაპარაკი, მოძრაობა, ეპოსის შემდეგ გვენატრება შორეული ქვეყანა და უცხო სანახაობა. ლირიკა იძლევა ნირვანის გრძნობას და არც ერთ ხელოვნებას (მუსიკის გარდა) არ გადაყავს სული ნირვანაში ისე, როგორც ლირიკას. მოსალოდნელია, რომ მუნჯები ყველაზე უფრო გაიგებენ და დაათვასებენ ლირიკულ ატირებას, რადგანაც ლირიკა ყოველთვის არის პრელიუდია დამშვიდების და სიჩუმის. ლირიკაში ისვენებენ ყველა ტრაგედიების გმირები: მეფე ლირი, ოფელია, მაკმეტი, დეზდემონა, თვით ბაირონი, თვით შელლი და თვით ედგარ პო. ეპოსი და ტრაგედია ნამდვილი ცხოვრებაა. ლირიკის მუსიკალური სამეფო უკვე ელიზიუზმაა, სადაც ტრაგედიის გმირები მხოლოდ ფანტომები არიან და ნაზათ გაუღიმებენ თავის წარსულს. აქ აღარ არის რეალობა, აქ მხოლოდ მისტიკაა მსუბუქ აჩრდილების. ლირიკაში რეალური სახე კარგავს თავის სიმძიმეს და ეზიარება იმ სიმალლეს, სადაც სუნთქავენ ბეატრიჩე და ნაუზიკაია. ეპოსი და ტრაგედია ჯოჯოხეთის და განსაწმენდელის როლს თამაშობენ, ლირიკა სამოთხეა და ამ სამოთხეში შეხვედრა შორეული მიზანია ყველა ლიტერატურული გმირების.

ხდება ერთგვარი გადალაგება ეპიური და დრამატიული სახეების. ვინც იცნობს ჰომეროსის ნაუზიკაიას და შექსპირის ოფელიას, მისთვის საკვირველი არ იქნება ამ ორი ფანტომის შეხვედრა ლირიკაში. შესაძლოა ითქვას ერთი აქორიზმი: ეპიური და დრამატიული სახეები თავის განვითარებაში უნდა იქცენ ლირიკულ სახეებათ. მაგალითად—დულცინია, დონ-კიხოტი, კორდელია, ჰამლეტი. უამისოდ ეპოსი და დრამა კარგავენ თავის მხიბლაობას და რეზონანსი მათი სახეების ყოველთვის განსაზღვრულია. ჯერ—რეალობა, ორგანისტობა, სილოგოზიზმი, სიმტიკიცე, შემდეგ უნახესი ნიაფი ლირიკის, თუ გნებავთ

ირონიის, (ლაფორგის ირონიის). ლირიკას შესწევს ძალა ერთი აწეული სონეტით დაუკარგოს სიმძიმე როდენის სახელს და აქციოს ის მთავარანგელოსად. ლირიკის ციური მექანიკა ბედავს მიკელ-ანჯელოს და ლეონარდოს ამეტყველებას მონნა-ლიზას სახელით. ლირიკა ყველა ხელოვნებაზე უფრო უნივერსალურია და რევოლიუცია პოეზიის უპირველეს ყოვლისა იწყება ლირიკაში. ლირიული ხვეული აქვთ ეპიკოსებს და დრამატურებს. დღეს ლირიკა და ბერძნული ტრაგედია უახლოვდებიან ერთმანეთს, რადგანაც ორივეს ახასიათებს საშინელების და უკანასკნელი დაღუპვის კულტი. მაგრამ ლირიკა არ არის მხოლოდ დაღუპვა. ლირიკის დაღუპული გმირები ისევ ლირიკაში ნახულობენ თავშესაფარს. ლირიკულ ელიზიუმის მეფეა ბოდლერი, რომელიც იქცა მითოლოგიურ სახეთ. ასეთი მითიური სახეები მოიპოვება ლირიკაში; ტეოდორ გოტმანი, პოლ ვერლენი, არტურ რემბო, მარსელინა დებორდ—ვალმორ, საფო, ტომას ჩატერტონი, კრისტოფორ მარლო და სხვები. ლირიკა მეტი სიყვარულით უმღერის ნანას თავის საკუთარ შვილებს. ლირიკოსის კარიერა ჩქარია და ნერვიულია. არიან ლირიკოსები მხოლოდ ფორმით, და არიან ლირიკოსები პიროვნებით. ვისაც თავისი თავი მიაქვს ლირიკის სამსხვერპლოზე, ისინი უფრო ადრე ეთხოვებიან სამყაროს, მაგრამ ლირიკა უთმობს მათ უძვირფასეს ტახტებს. ორი მაგალითი: ხოზე მარია—ერედია—ესპანელი, რომელმაც დასწერა წიგნი სონეტების ფრანგულად და ტრისტან კორბიერი, რომელმაც დასწერა ორი წიგნი ლექსების და უღროვოდ მოკვდა ქლექისაგან. მეორე თავიდანვე ლირიკოსია, რადგანაც თავიდანვე ინდივიდუალურია, პირველი (ხოზე მარია ერედია) ოსტატია და ლირიკულ სახეებათ აქცევს ისტორიულ აჩრდილებს: კლეოპატრას და ანტონიუსს, სციპიონს, ჰანიბალს და სხვებს. ხოზე მარია-ერედია ქმნის ლირიკულ სახეებს ეპიურ სახეებიდან, მაგრამ იმისათვის, რომ ის თვითონ იქცეს ლირიკულ სახეთ, საჭიროა მეორე პოეტო, რომელიც შეიყვანს ერედიას პიროვნებას ლირიკის სამეფოში.

პოეტების და ლიტერატურული გმირების სახელები დიდ სამსახურს გაუწევინ ლირიკას და ლირიკის წინ იშლება დიდი პერსპექტივები.

ბალმონტის და ბრიუსოვის, სუინბორნის და სტეფან გეორგეს სახელები იმდენად გაიმარჯვებენ მომავალ საუკუნეებში, რამდენად მათ მიიღებს მომავალი ლირიკის მითოლოგია. პოეზიას აქვს თავისი გერალდიკა, თავისი გენეალოგია და ლირიკულ პოეზიაში ხდება ახალი გადაფასება სახელების. აქ გლებს შეუძლია მეფის ადგილი დაიკავოს და მეფეს ჯამბაზის.

ლირიკა სესხულობს სახეებს ეპისიდან და დრამიდან, მაგრამ შეუძლია სამსახური გაუწიოს თავის უფროს დებს. ლირიკას შეუძლია აჩუქოს დრამას და ეპოსს არტურ რემბოს, პოლ ვერლენის და ედგარ პოს ბიოგრაფია.

თვითონ ლირიკა არავისთვის სავალდებულო არ არის. ის არისტოკრატიულია ზედმიწევნით. ლირიკის წინ დიდი პერსპექტივებია: ბავშვის ტიტინიდან ფაუსტის სიბრძნემდე, ბიორნის სიმღერიდან მალდარორის მონოლოგამდე. არტურ რემბოს გრივალით დაწყებული კარიერა სიჩუმით დამთავრდა. ლირიკა არის

დიდი ელიზიუმი გმირების და პოეტების, სადაც ნებივრობენ ბედნიერი ლანდები. ტიტუტჩევის ლირიკა ქაოსია—მაგრამ ეს ქაოსი უკვდავების წინაგარძნობით არის ამღერებული. დღეს უბედური ჰამლეტი უთუოდ ლირიკული სახეა—ის ლირიკის სამეფოშია ოფელიასთან ერთად და ნუგეშს გვაძლევს თავისი ბრწყინვალე სახით. ვილიე-დე-ლილ ადან მოკვდა სიღარიბეში. ვერლენმა ერთი სონეტით გააცოცხლა ის ლირიკისათვის და დღეს „გოდების მკვლელის“ ავტორი თანამგზავრია დეზდემონასი და შელლის. ივანე მაჩაბელი დაიკარგა, მაგრამ ის ელიზიუმის აჩრდილია და ამასთან ერთად თფილისის მარადი მოქალაქეა. გრიგალზე უფრო საშინელია სიჩუმე. ლირიკას აქვს იერიქონის საყვირი, რომ გააღვიძოს სული ძილიდან, მაგრამ ის უფრო ხშირად მოქმედობს სიჩუმით და მთვარით. ლირიკა ის ღამეა, როდესაც ჰამლეტს გამოეცხადა მისი მამა საიქიოდან და მოითხოვა შურისძიება. ლირიკა ის მთვარიანი ღამეა, როდესაც მოჰკლეს ივანე მაჩაბელი და სიჩუმეს მიაბარეს მისი სისხლიანი სხეული. მაჩაბელის მთვარის ნიშნის ქვეშ მიდის დღეს ქართული ლირიკა და ვერ ნახავს დამშვიდებას, სანამ არ აღმოაჩენს მის სამარეს, სანამ არ მოინანიებს თავის დანაშაულს. ლირიკის კოშმარი დროებითია. მისი დანიშნულებაა—ნეტარება სიჩუმეში.

პოეტების მასწავლებელი პოეზიაში ტიტუტჩევი ჰქმნის პოეზიის ასეთ პოეტიკას:

Среди громов, среди огней
Среди клокочущих зыбей,
В стихийном пламенном раздоре,
Она с небес слетает к нам,
Небесная, к земным сынам—
С лизурной ясностью во-взоре,
И на бунтующее море
Льет примирительный елей.

როგორც დეკემბრის ვეფხვი, მოვარდნილი სპარსეთიდან საქართველოში, ლირიკა ხშირათ დაიცხრილება ტყვიებით, მაგრამ მის გასასვენებლათ ვერ გამოდგება ურემი. საჭიროა შავი ბალდახინი ედგარის მორცენგერშტეინის ცხენებით. საჭიროა, როგორც პარტერი—დიდი ზღვა—დაისების ლოყებით და უკანასკნელი ფარდით.

ვალერიან გაფრინდაშვილი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი .

გრიგოლ რობაქიძე—წმინდა ნინო; ხორალი
პაოლო იაშვილი—პავლე ინგოროყვას
ტიციან ტაბიძე—ნინა მაყაშვილს
შალვა აფხაიძე—ლამის პეიზაჟი
რაჟდენ გვეტაძე—ელამი სარკე
ვალერიან გაფრინდაშვილი—ყელსახვევის პოეტიკა
ტიციან ტაბიძე—ირონია და ცინიზმი
სანდრო ცირეკიძე—პოეტი და მკითხველი
ვალერიან გაფრინდაშვილი—ლორიკის ელიზიუმი
ლადო გუდიაშვილი—ჟურნალის ვინიეტკა

რედაქტორი: ვალერიან გაფრინდაშვილი.